

**แนวทางการเสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนตามหลักศีล 5
ของโรงเรียนในกลุ่มบึงสามพัน จังหวัดปทุมธานี**
**GUIDELINES FOR ENHANCING STUDENT SAFETY BASED ON THE FIVE PRECEPTS
IN THE BUENG SUMPHAN SCHOLL SCHOOL, PATHUM THANI PROVINCE**

¹ปริยานุช หมวกสังข์ Preyanud Muacksang ²บุญเชิด ชำนิศาสตร์ Booncherd Chumnisart

³พระสุรชัย สุรชัย PhraSurachai Surachayo

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: preyanud.m@gmail.com

Article Received: May 28, 2026. Revised: June 27, 2026. Accepted: June 29, 2026.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการเสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียน 2) เพื่อศึกษาวิธีการเสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนตามหลักศีล 5 และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนตามหลักศีล 5 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 108 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการเสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนในภาพรวมและรายด้านทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 2) วิธีการเสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนตามหลักศีล 5 ของโรงเรียนในกลุ่มบึงสามพัน จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการป้องกัน เน้นจัดทำคู่มือ แผนเผชิญเหตุ ประเมินความเสี่ยง และจัดสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัย (2) ด้านการปราบปราม เน้นกำหนดแนวทางระงับเหตุ ตรวจสอบจุดเสี่ยง และบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือและส่งต่อ และ (3) ด้านการปลูกฝัง เน้นสร้างความตระหนักรู้ สอดแทรกความรู้ด้านความปลอดภัย และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และ 3) แนวทางการเสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนตามหลักศีล 5 โรงเรียนในกลุ่มบึงสามพัน จังหวัดปทุมธานี มุ่งบูรณาการ 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการป้องกัน เน้นจัดระบบโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีเพื่อลดความเสี่ยงทางกายภาพ (2) ด้านการปลูกฝัง เน้นสร้างจิตสำนึกและทักษะชีวิตให้ผู้เรียนมีความเมตตา ซื่อสัตย์ และมีสติยับยั้งชั่งใจ และ (3) ด้านการปราบปราม เน้นบังคับใช้กฎระเบียบและกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อระงับเหตุรุนแรงและยาเสพติด อันจะนำไปสู่การสร้างสถานศึกษาให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ความปลอดภัย, ผู้เรียน, หลักศีล 5

Abstract

This research article aims to 1) Study the current state of student safety enhancement, 2) Study methods of enhancing student safety according to the Five Precepts, and 3) Propose guidelines for enhancing student safety according to the Five Precepts. It is a mixed-methods research, with quantitative research using questionnaires administered to a sample of 108 people. The data were analyzed using basic statistics including frequency, percentage, mean, and standard deviation. Along with qualitative research through interviews with 7 key informants. The data were analyzed using content analysis.

The research findings showed that: 1) The overall state of student safety enhancement, and the three aspects, were at the highest level; 2) The methods of enhancing student safety according to the Five Precepts in the Bueng Samphan school cluster, Pathum Thani Province, consisted of three aspects: (1) Prevention, focusing on creating manuals, emergency response plans, risk assessment, and creating a safe environment; (2) Suppression, focusing on establishing incident response procedures, monitoring risk-prone areas, and integrating collaboration with network agencies to provide assistance and referrals; and (3) Cultivation, which emphasized raising awareness, integrating safety knowledge into learning activities, and promoting the participation of all stakeholders in a systematic manner; and 3) Guidelines for enhancing student safety according to the Five Precepts in the Bueng Samphan school cluster, Pathum Thani Province focused on integrating three dimensions: (1) Prevention, focusing on establishing infrastructure and technology systems to reduce physical risks; (2) Cultivation, emphasizing the development of moral awareness and life skills so that students become compassionate, honest, and capable of exercising self-restraint; and (3) Suppression, focusing on strictly enforcing regulations and laws to suppress violence and drug abuse, which will create educational institutions that are safe, secure, and conducive to sustainable learning.

Keywords: Safety, Students, The Five Precepts

บทนำ

แนวโน้มปัจจุบันจะก่อให้เกิดความท้าทายต่อการพัฒนาประเทศในหลายมิติ ทั้งในส่วนของการทำงานและอาชีพ สาขการผลิตและบริการใหม่ ๆ ความมั่นคงของประเทศอันเกิดจากภัยคุกคามและความเสี่ยงด้านอื่นๆ ที่ซับซ้อนขึ้น อาชญากรรมไซเบอร์ รูปแบบการก่อสงครามที่ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ การเคลื่อนย้ายอย่างเสรีและรวดเร็วของผู้คน เงินทุน ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้เทคโนโลยีและสินค้าและบริการ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่รวดเร็วและคาดการณ์ได้ยาก การเกิดขึ้นของโรคระบาด และโรคอุบัติใหม่ที่จะส่งผลให้การเฝ้าระวังด้านการสาธารณสุขในประเทศไทยมีความสำคัญมากขึ้น อาจนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นได้ หากไม่มีมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและรองรับ

ผลกระทบต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยเฉพาะพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และความรู้คู่คุณธรรม ประกอบกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่กำหนดให้สถานศึกษา ต้องมีมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาเพื่อความปลอดภัยแก่เด็กนักเรียน รวมถึงนโยบายความปลอดภัย สถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ถือเป็นวาระเร่งด่วนในการสร้างระบบสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ เรียนรู้ ซึ่งถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ผู้เรียนพึงได้รับการจัดการศึกษาของรัฐ

สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่เด็กนักเรียนมีความใกล้ชิดมากที่สุด รองลงมาจากครอบครัว ผู้ปกครอง ให้การยอมรับและคาดหวังว่าจะได้รับความรู้ การอบรมสั่งสอน การดูแลด้วยการเอาใจใส่ สถานศึกษาจะต้อง คำนึงถึงผลประโยชน์ สูงสุดของเด็กนักเรียนเป็นหลัก ให้เด็กนักเรียนได้อยู่ในสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่มี ความปลอดภัย การจัดการเรียน การสอนต้องครอบคลุม ทั้งด้านความรู้ ทักษะ สมรรถนะและคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ รวมทั้งสอนทักษะชีวิต ที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตที่ปลอดภัยและมีคุณภาพ ตรงตามจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) คือมุ่งพัฒนา ผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ นั่นคือเด็ก นักเรียนได้รับการพัฒนาให้เป็น “คนดี เก่งและมีความสุข” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

ด้วยสถานศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทายรอบด้านที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของ สถานศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีลักษณะทาง กายภาพเป็นพื้นที่รอยต่อระหว่าง 3 จังหวัด ส่งผลให้มีการเคลื่อนย้ายของประชากรแฝงจำนวนมากเข้ามา อาศัยและประกอบอาชีพ ความหลากหลายของประชากรและสภาพเศรษฐกิจที่บีบคั้นได้นำมาซึ่งปัญหา อาชญากรรมที่ทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่องในพื้นที่สะท้อนให้เห็นถึงภัยคุกคามที่แพร่กระจายอยู่ราย รอบตัวนักเรียนและครู ปัญหาความไม่ปลอดภัยเหล่านี้ไม่เพียงแต่เกิดจากสภาพปัจจัยภายนอกและทาง กายภาพที่เป็นท้องทุ่งนาซึ่งเอื้อต่อการเกิดเหตุร้ายเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงวิกฤตการณ์ด้านจิตใจของผู้คนใน สังคมที่ขาดหลักธรรมนำชีวิตส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่เบียดเบียนต่อผู้อื่น ทั้งในรูปแบบความรุนแรง การลัก ทรัพย์ และปัญหายาเสพติด ซึ่งกระทบต่อสภาวะจิตใจและคุณภาพชีวิตของนักเรียน ครู และบุคลากรทางการ ศึกษาเป็นอย่างมากด้วยความตระหนักในความสำคัญของการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี และความปลอดภัยตามมาตรฐานสากล โรงเรียนในกลุ่มบึงสามพันจึงจำเป็นต้องเร่งพัฒนาระบบและกลไกใน การดูแลความปลอดภัยเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับชุมชน และละทิ้งการปฏิบัติตามหลักศีล 5 ซึ่งสมเด็จพระ มหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (2538) ทรงให้ความหมายของศีลไว้ในเบญจศีลเบญจธรรมว่า “ศีลนั้นเป็นเหมือนบรรทัดสำหรับให้คนประพฤติดีให้คงที่เปรียบเหมือนผู้แรกจะเขียนหนังสือ ต้องอาศัย เส้นบรรทัดเป็นหลักไปตามนั้น หนังสือที่เขียนจึงจะมีบรรทัดอันตรง ถ้าหาไม่ตัวหนังสือก็จะขึ้นคดลงดังงูเลื้อย เมื่อชำนาญแล้ว ก็เขียนไปได้โดยไม่ต้องมีบรรทัดฉันทใด คนแรกประพฤติดี ไม่ได้ถืออะไรไว้เป็นหลักใจ ไม่มั่นคงอาจเอนเอียงลงหาทุจริต แม้เพราะโมหะครอบงำ เมื่อบำเพ็ญศีลให้บริบูรณ์จนเป็นปกติมารยาทได้แล้ว จึงประพฤติดีคุณธรรมอย่างอื่นก็มักยั่งยืนไม่ผันแปร”

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการศึกษาแนวทางการ เสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนโดยการบูรณาการหลักศีล 5 เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการวางแผนวิธีการ

เสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนของโรงเรียนกลุ่มบึงสามพัน จังหวัดปทุมธานี ตามหลักศีล 5 เข้ามาเป็นฐานในการบริหารจัดการความเสี่ยงของสถานศึกษา เพื่อมิให้เป็นเพียงการเฝ้าระวังเชิงกายภาพเท่านั้น แต่เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางจริยธรรมที่จะนำไปสู่ความมั่นคงทางจิตใจและคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างยั่งยืนในพื้นที่รอยต่อที่เต็มไปด้วยความซับซ้อนของปัญหาสังคมในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการเสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนของโรงเรียนในกลุ่มบึงสามพัน จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาวิธีการเสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนตามหลักศีล 5 ของโรงเรียนในกลุ่มบึงสามพัน จังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนตามหลักศีล 5 ของโรงเรียนในกลุ่มบึงสามพัน จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูกลุ่มโรงเรียนบึงสามพัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ทั้งหมด 10 โรงเรียน เป็นจำนวน 154 คน และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 113 คน โดยการเปิดตารางของ Krejcie and Morgan (1970)
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูและผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายการเสริมสร้างความปลอดภัย จำนวน 7 รูป/คน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม มีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนของโรงเรียนในกลุ่มบึงสามพัน จังหวัดปทุมธานี จากวารสาร ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัย 4) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาความเหมาะสมของภาษาว่ามีความครอบคลุมหรือไม่ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป เพื่อจัดทำเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผลจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญปรากฏว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.5 - 1.00 5) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เป้าหมาย จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.913 6) ปรับปรุงแก้ไขและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการเสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนของโรงเรียนในกลุ่มบึงสามพัน จังหวัดปทุมธานี

3.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเพื่อศึกษาวิธีการเสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนตามหลักศีล 5 ของโรงเรียนในกลุ่มบึงสามพัน จังหวัดปทุมธานี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยสถิติเชิงบรรยาย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการเสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนของโรงเรียนในกลุ่มบึงสามพัน จังหวัดปทุมธานี ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพการเสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนของโรงเรียนในกลุ่มบึงสามพัน จังหวัดปทุมธานี

สภาพการเสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนของโรงเรียนในกลุ่ม บึงสามพัน จังหวัดปทุมธานี	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการป้องกัน	4.74	0.56	มากที่สุด	1
2. ด้านการปลูกฝัง	4.67	0.60	มากที่สุด	3
3. ด้านการปราบปราม	4.69	0.61	มากที่สุด	2
ภาพรวม	4.70	0.59	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการเสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนของโรงเรียนในกลุ่มบึงสามพัน จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 3 ด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการป้องกัน ด้านการปราบปราม และด้านการปลูกฝังตามลำดับ

2. วิธีการเสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนตามหลักสี 5 ของโรงเรียน ในกลุ่มบึงสามพัน จังหวัดปทุมธานี เป็นการเสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนเน้นการวางระบบป้องกันผ่านนโยบาย คู่มือปฏิบัติ และการเยี่ยมบ้าน ควบคู่กับการปราบปรามที่เด็ดขาดแต่สร้างสรรค์ด้วยกติกาทางสังคมตามหลักสี 5 โดยใช้เทคโนโลยี CCTV และเครือข่ายสารวัตรนักเรียนร่วมระงับเหตุอย่างทันท่วงทีเพื่อให้เกิดความเกรงกลัวต่อผลของการกระทำผิด ขณะเดียวกันได้มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกผ่านกิจกรรม "5 สี 5 สุข" และระบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อสร้างพื้นที่ปลอดภัย (Safe Zone) ที่ยั่งยืน ลดการกลั่นแกล้ง และเคารพสิทธิในร่างกาย ทั้งนี้ควรพัฒนาต่อเนื่องในด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การจัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังพื้นที่ปลอดภัยและศูนย์บริการสื่อด้านความปลอดภัยโดยบูรณาการความร่วมมือตามหลักบรรพบุรุษเพื่อสร้างสวัสดิภาพให้แก่ผู้เรียนในทุกมิติผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์เป็นวิธีการเสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนตามหลักสี 5 ของโรงเรียนในกลุ่มบึงสามพัน จังหวัดปทุมธานี ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการป้องกันตามหลักสี 5

1) สีข้อที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี (การเคารพในชีวิตและร่างกาย) สร้างความตระหนักรู้ผ่านการใช้ความเมตตาเป็นรากฐานในการหยุดยั้งวัฒนธรรมการกลั่นแกล้ง (Anti-Bullying) โดยโรงเรียนต้องจัดทำคู่มือการดำเนินงานและแผนเผชิญเหตุภัยในรูปแบบต่างๆ ที่ชัดเจนเมื่อนักเรียนมีความเมตตาต่อกันเป็น

ปกติจะเกิดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยทางกายภาพโดยอัตโนมัติเพราะไม่มีการเบียดเบียนหรือใช้ความรุนแรงต่อกัน

2) ศีลข้อที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี (ปลอดภัยจากทรัพย์สินและการถูกขโมย) เน้นความซื่อสัตย์ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีช่วยสอดส่องป้องกัน โดยติดตั้งกล้องวงจรปิด (CCTV) และจัดตั้งสารวัตรนักเรียน เพื่อตรวจตราจุดเสี่ยง รวมถึงการลงเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อประเมินสภาพความเป็นอยู่และมูลเหตุจูงใจที่อาจนำไปสู่การละเมิดทรัพย์สินสร้างกลไกป้องกันป้อมปราการที่เข้มแข็ง ลดโอกาสและแรงจูงใจในการลักขโมยภายในสถานศึกษา

3) ศีลข้อที่ 3 กาเมสุมิฉฉาจา เวรมณี (การให้เกียรติและรักษาระยะห่าง) สร้างเขตปลอดภัย (Safety Zone) โดยฝึกจิตรู้คิดเรื่องการเคารพสิทธิในร่างกายและพื้นที่ส่วนตัว (Privacy) ขณะเดียวกันโรงเรียนต้องปรับปรุงสภาพแวดล้อมกายภาพกำจัดจุดอับสายตาอย่างเคร่งครัดป้องกันปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศ และสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองในสวัสดิภาพของบุตรหลาน

4) ศีลข้อที่ 4 มุสาวาทา เวรมณี (การสื่อสารที่สร้างสรรค์และจริงใจ) มุ่งเน้นการสื่อสารที่สุภาพและจริงใจ โดยจัดตั้งศูนย์บริการสื่อด้านความปลอดภัยเพื่อสอนทักษะการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) และข่าวปลอม (Fake News) ป้องกันการด่าทอหรือละเมิดกันผ่านโลกออนไลน์ (Cyberbullying) และสนับสนุนให้เด็กกล้าแจ้งเหตุร้ายตามความเป็นจริงโดยไม่บิดเบือน

5) ศีลข้อที่ 5 สุราเมรยมัชชปะมาทัฏฐานา เวรมณี (การมีสติและยับยั้งชั่งใจ) สร้างสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาสีขาวที่ปลอดภัยเสพติดและอบายมุขอย่างสิ้นเชิง โดยการปรับปรุงหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับความปลอดภัยเพื่อสร้างความตระหนักและเกรงกลัวต่อผลเสียของการขาดสติ เมื่อนักเรียนมีสติสมบูรณ์จะช่วยลดอุบัติเหตุและการตัดสินใจที่ผิดพลาดซึ่งเป็นฐานรากสำคัญที่ช่วยให้รักษาศีลข้ออื่นได้ง่ายขึ้น

2.2 ด้านการปลูกฝัง ตามหลักศีล 5

1) ศีลข้อที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี (ปลูกฝังการเคารพในชีวิตและร่างกาย) มุ่งเน้นการสร้างจิตสำนึกเรื่องความเมตตาและการไม่เบียดเบียนผู้อื่นปลูกฝังให้เด็กเข้าใจว่าการกลั่นแกล้งกันทั้งทางร่างกายและจิตใจคือการผิดศีลข้อ 1 สร้างวัฒนธรรมการดูแลกันที่ดูแลน้อง เพื่อนดูแลเพื่อน สอนเรื่องกรรมดั่งระวางอันตราจากของมีคม สัตว์มีพิษหรืออุบัติเหตุในโรงเรียน โดยมองว่าการรักษาชีวิตตนเองคือการปฏิบัติธรรมอย่างหนึ่ง

2) ศีลข้อที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี (ปลอดภัยจากทรัพย์สินและการถูกขโมย) สร้างสังคมที่ไว้วางใจกัน ลดปัญหาการลักขโมยและความขัดแย้งรุนแรงให้เด็กนำสิ่งของที่เก็บได้ส่งคืนเจ้าหน้าที่ เพื่อสร้างนิสัยความซื่อสัตย์และเคารพในทรัพย์สินของผู้อื่นสอนให้เข้าใจว่าการหยิบจับของเพื่อนโดยไม่ได้รับอนุญาตนำไปสู่ความไม่ปลอดภัยและความขัดแย้งในกลุ่มเพื่อน

3) ศีลข้อที่ 3 กาเมสุมิฉฉาจา เวรมณี (ปลูกฝังการให้เกียรติและรู้จักรักษาระยะห่าง) เน้นเรื่องความปลอดภัยทางเพศและการปฏิบัติตนที่เหมาะสมสอนให้เด็กรู้วิธีปฏิเสธการสัมผัสที่ไม่เหมาะสม (สิทธิในร่างกาย) และการให้เกียรติเพื่อนเพศตรงข้ามการสื่อสารในโลกออนไลน์อย่างมีขอบเขต ไม่คุกคามหรือล่วงละเมิดความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น

4) ศีลข้อที่ 4 มุสาวาทา เวรมณี (ปลูกฝังการสื่อสารที่สร้างสรรค์และจริงใจ) ลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากการสื่อสารและการหลอกลวงออนไลน์ ส่งเสริมการพูดจาสุภาพ ไม่ด่าทอ หรือส่อเสียด

ซึ่งเป็นชนวนเหตุนำไปสู่การทะเลาะวิวาท รู้เท่าทันข่าวปลอม (Fake News) ปลุกฝังให้ได้รักความจริง ตรวจสอบข้อมูลก่อนเชื่อหรือแชร์ เพื่อป้องกันภัยจากการหลอกลวงบนโลกโซเชียล

5) ศีลข้อที่ 5 สุราเมรัยมิชปะมาทัฏฐานา เวมณี (ปลุกฝังการมีสติและยับยั้งชั่งใจ) เป็นข้อที่สำคัญที่สุดในการป้องกันอุบัติเหตุและพฤติกรรมเสี่ยงฝึกรักการทำความดี ก่อนเริ่มเรียน หรือก่อนข้ามถนน/ขับขีจักรยาน เพื่อให้เด็กมีสติอยู่กับตัวให้ความรู้เรื่องพิษภัยของสุราและยาเสพติดที่ทำให้ขาดสติ ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของอุบัติเหตุและความรุนแรงในชุมชน

2.3 ด้านการปราบปรามตามหลักศีล 5

1) ศีลข้อที่ 1 ปาณาติปาตา เวมณี (เว้นจากการเบียดเบียนชีวิต) หยุดยั้งการทำร้ายร่างกายและการกลั่นแกล้ง (Bullying) การระงับเหตุฉุกเฉินเมื่อเกิดการทะเลาะวิวาท ครูเวรหรือฝ่ายปกครองต้องเข้าไประงับเหตุทันที (Intervention) เพื่อแยกคู่กรณีและป้องกันการบาดเจ็บ บทลงโทษที่ชัดเจน ใช้ระเบียบสถานศึกษาลงโทษผู้กระทำความผิดตามลำดับความรุนแรง เช่น การทำทัณฑ์บนหรือการตัดคะแนนความประพฤติ เพื่อให้ผู้เรียนเกรงกลัวต่อการละเมิดผู้อื่นมีมาตรการสุ่มตรวจกระเป๋านักเรียนหรือล็อกเกอร์ เพื่อยึดวัตถุอันตรายที่จะนำมาใช้ทำร้ายผู้อื่น

2) ศีลข้อที่ 2 อทินนาทานา เวมณี (เว้นจากการถือเอาของที่ไม่ได้ให้) หยุดยั้งการลักขโมย การรีดไถ และการทำลายทรัพย์สินมีระบบสืบสวนและติดตาม เมื่อมีการแจ้งความของหาย ต้องมีการตรวจสอบกล้องวงจรปิด (CCTV) หรือสืบหาผู้กระทำความผิดอย่างจริงจัง เพื่อนำทรัพย์สินคืนเจ้าของ มีมาตรการขดเซย บังคับให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าเสียหายหรือคืนทรัพย์สิน เพื่อให้เรียนรู้ว่าการละเมิดสิทธิผู้อื่นมีราคาที่ต้องจ่าย ทลายเครือข่ายรีดไถ ปราบปรามกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมข่มขู่เอาเงินเพื่อน (Extortion) โดยการประสานงานกับผู้ปกครองและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

3) ศีลข้อที่ 3 กาเมสุมิฉฉาจา เวมณี (เว้นจากการประพฤติดนินา) หยุดยั้งการล่วงละเมิดทางเพศและการอนาจารกำหนดพื้นที่ปลอดภัยเชิงรุก ฝ่ายปกครองต้องตรวจตราจุดอับ สายลับ หรือห้องน้ำในเวลาที่สูงเสี่ยง หากพบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต้องเข้าระงับและแจ้งผู้ปกครองทันที การดำเนินการทางกฎหมาย ในกรณีที่มีการล่วงละเมิดทางเพศร้ายแรง โรงเรียนต้องไม่ปกปิดมูลความจริง และต้องประสานงานกับนักสังคมสงเคราะห์หรือตำรวจเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย การจัดการสื่อลามก ตรวจสอบและปิดกั้นการแพร่กระจายสื่อลามกอนาจารในกลุ่มนักเรียนที่เป็นต้นเหตุของพฤติกรรมเลียนแบบ

4) ศีลข้อที่ 4 มุสาวาทา เวมณี (เว้นจากการพูดเท็จและวาจาเสื่อมเสีย) หยุดยั้งการใส่ร้าย การหลอกลวง และ Cyber Bullying การจัดการ Fake News ในโรงเรียน เมื่อมีการใส่ร้ายป้ายสีหรือการสร้างข่าวลือที่ทำให้ผู้อื่นเสียหาย ครูต้องเรียกตัวผู้ปล่อยข่าวมาตักเตือนและให้แก้ไขข้อมูลที่ถูกต้องทันที จัดให้มีมาตรการทางดิจิทัล หากมีการ Bully กันผ่านโซเชียลมีเดีย โรงเรียนต้องมีระบบรับแจ้งและประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อลบโพสต์หรือระงับการกระทำนั้นจัดให้มีกระบวนการไกล่เกลี่ยโดยใช้ข้อเท็จจริงเป็นหลัก เพื่อหยุดยั้งความขัดแย้งที่บ้านปลายจากการโกหก

5) ศีลข้อที่ 5 สุราเมรัยมิชปะมาทัฏฐานา เวมณี (เว้นจากการดื่มสุราและของมึนเมา) หยุดยั้งยาเสพติด สารระเหย และอบายมุขทุกชนิดการจู่โจมตรวจค้น สุ่มตรวจปัสสาวะ (ในกรณีกลุ่มเสี่ยง) หรือตรวจค้นสารเสพติด/บุหรี่ป้ายภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง การประสานงานภายนอก ร่วมกับตำรวจ บึงสามพันปราบปรามร้านค้าหรือแหล่งมั่วสุมรอบโรงเรียนที่จำหน่ายสิ่งมึนเมาหรือบุหรี่ป้ายให้นักเรียน จัดให้มี

มาตรการตัดวงจร หากพบนักเรียนเสพหรือจำหน่าย ต้องแยกตัวออกมาเพื่อเข้าสู่กระบวนการบำบัดอย่างเข้มข้น และดำเนินการตามระเบียบขั้นเด็ดขาดหากมีการกระทำผิดซ้ำ

3. แนวทางการเสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนตามหลักศีล 5 ของโรงเรียนในกลุ่มบึงสามพัน จังหวัดปทุมธานี ดังต่อไปนี้

3.1 ด้านการป้องกัน (Prevention) ตามหลักศีล 5 มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมและวางระบบโครงสร้างพื้นฐานเพื่อลดความเสี่ยง โดยมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้ 1) ศีลข้อที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี (การเคารพชีวิต) จัดทำคู่มือและแผนเผชิญเหตุภัยคุกคามที่ชัดเจน โดยใช้ความเมตตาเป็นรากฐานในการยุติวัฒนธรรมการกลั่นแกล้ง (Anti-Bullying) เพื่อสร้างพื้นที่ปลอดภัยทางกายภาพ 2) ศีลข้อที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี (การป้องกันทรัพย์สิน) บูรณาการเทคโนโลยีกล้องวงจรปิด (CCTV) ร่วมกับการจัดตั้งสารวัตรนักเรียนเพื่อตรวจตราจุดเสี่ยงและใช้ระบบเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อประเมินแรงจูงใจในการกระทำผิด 3) ศีลข้อที่ 3 กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี (การรักษาระยะห่าง) กำหนดเขตปลอดภัย (Safety Zone) โดยปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่อกำจัดจุดอับสายตาและสร้างความตระหนักเรื่องสิทธิในร่างกายและความเป็นส่วนตัว 4) ศีลข้อที่ 4 มุสาวาทา เวรมณี (การสื่อสารเชิงบวก) จัดตั้งศูนย์บริการสื่อด้านความปลอดภัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) และป้องกันปัญหาการด่าทอผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Cyberbullying) 5) ศีลข้อที่ 5 สุราเมรัยมัชชะปะมาทัฏฐาณา เวรมณี (การมีสติยับยั้ง) ยกย่องเป็นสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติด โดยปรับปรุงหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับความปลอดภัยเพื่อสร้างความตระหนักถึงผลเสียของการขาดสติ

3.2 ด้านการปลูกฝัง (Cultivation) ตามหลักศีล 5 เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและสร้างจิตสำนึกผ่านทักษะชีวิต (Life Skills) มีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้ 1) ศีลข้อที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี (จิตสำนึกเมตตา) สร้างวัฒนธรรมการดูแลแบบพี่ดูแลน้อง เพื่อนดูแลเพื่อนและสอนทักษะการระงับภัยจากอุบัติเหตุหรือสัตว์มีพิษ โดยถือว่าการรักษาชีวิตคือการปฏิบัติธรรม 2) ศีลข้อที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี (นิสัยความซื่อสัตย์) รณรงค์โครงการของหายได้คืนเพื่อสร้างนิสัยการเคารพทรัพย์สินของผู้อื่นและสอนให้เข้าใจถึงความขัดแย้งที่เกิดจากการหยิบจับของโดยไม่ได้รับอนุญาต 3) ศีลข้อที่ 3 กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี (การให้เกียรติทางเพศ) ปลูกฝังเรื่องสิทธิในร่างกายและการวางตัวที่เหมาะสมต่อเพื่อนต่างเพศ รวมถึงการสื่อสารออนไลน์อย่างมีขอบเขตไม่ละเมิดความเป็นส่วนตัว 4) ศีลข้อที่ 4 มุสาวาทา เวรมณี (การสื่อสารสร้างสรรค์) ส่งเสริมปฐาจาเพื่อลดชนวนการทะเลาะวิวาทและปลูกฝังค่านิยมการตรวจสอบข้อมูลก่อนแชร์เพื่อป้องกันภัยจากความเท็จบนโลกโซเชียล 5) ศีลข้อที่ 5 สุราเมรัยมัชชะปะมาทัฏฐาณา เวรมณี (การฝึกสติสม่ำเสมอ) ฝึกสมาธิก่อนเรียนและก่อนทำกิจกรรมเสี่ยง (เช่น ขับรถ) พร้อมให้ความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับพิษภัยของสารเสพติดที่เป็นต้นเหตุของความรุนแรงในชุมชน

3.3 ด้านการปราบปราม (Suppression) ตามหลักศีล 5 มุ่งเน้นการระงับเหตุและบังคับใช้มาตรการทางวินัยอย่างมีประสิทธิภาพ มีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้ 1) ศีลข้อที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี (การระงับเหตุรุนแรง) ใช้มาตรการเผชิญเหตุทันที (Intervention) เมื่อเกิดการทะเลาะวิวาท สุ่มตรวจวัดอุณหภูมิในกระเป๋าทะลุหรือล็อกเกอร์ และลงโทษตามระเบียบสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด 2) ศีลข้อที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี (การติดตามทรัพย์สิน) มีระบบสืบสวนผ่าน CCTV เพื่อนำทรัพย์สินคืนเจ้าของ พร้อมมาตรการบังคับใช้ค่าเสียหาย และประสานงานเจ้าหน้าที่เพื่อทลายเครือข่ายรีดไถเงินเพื่อน 3) ศีลข้อที่ 3 กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี (การจัดการภัยทางเพศ) ตรวจตราจุดอับสายตาเชิงรุก หากพบการละเมิดร้ายแรงต้องดำเนินการตามกฎหมายโดยไม่ปกปิดความจริง พร้อมทั้งตรวจสอบและปิดกั้นการแพร่สื่อลามกอนาจาร 4) ศีลข้อที่ 4 มุสาวา

ทา เวมณี (การจัดการความเท็จ จัดกระบวนการไกล่เกลี่ยด้วยข้อเท็จจริงเพื่อหยุดข่าวลือและมีมาตรการทางดิจิทัลประสานงานผู้ปกครองเพื่อระงับการโพสต์ข้อความโจมตีผู้อื่น 5) ศีลข้อที่ 5 สุราเมรัยมิชปะมาทัญฐานา เวมณี (การตัดวงจรยาเสพติด) สุ่มตรวจปัสสาวะและสารเสพติดในกลุ่มเสี่ยงพร้อมประสานงานตำรวจท้องที่ปราบปรามแหล่งมั่วสุมรอบสถานศึกษาและนำนักเรียนเข้าสู่กระบวนการบำบัดอย่างเข้มข้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาศาภาพการเสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนของโรงเรียนในกลุ่มบึงสามพัน จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 3 ด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการป้องกัน ด้านการปราบปราม และด้านการปลูกฝัง ตามลำดับ สะท้อนถึงความเข้มแข็งในการบริหารจัดการเหตุการณ์ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งด้านการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกอย่างทันทั่วทั้ง การวางแผนทางปฏิบัติและแผนเผชิญเหตุที่ครอบคลุม ตลอดจนการเฝ้าระวังจุดเสี่ยง และส่งเสริมความประพฤตินักเรียนอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้สถานศึกษายังให้ความสำคัญกับการซักซ้อมระงับเหตุและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแจ้งเบาะแส เพื่อนำผลการดำเนินงานมาปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง แม้การจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือเยียวยาฟื้นฟูจะมีค่าเฉลี่ยรองลงมาแต่ยังคงอยู่ในเกณฑ์ระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกอร อุ่นสถานนท์ (2563) ที่พบว่า การบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของศรัณยา บุญประกอบ (2549) ที่พบว่า การจัดบริการความปลอดภัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตวัฒนา กรุงเทพมหานครโดยรวม และรายด้านทั้ง 4 ด้าน ตามความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวณีย์ ศรีวรมย์ (2555) ที่พบว่า สภาพการดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านอุบัติเหตุของนักเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลจากการศึกษาวิธีการเสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนตามหลักศีล 5 ของโรงเรียนในกลุ่มบึงสามพัน จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการป้องกัน เน้นจัดทำคู่มือ แผนเผชิญเหตุ ประเมินความเสี่ยง และจัดสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัย (2) ด้านการปราบปราม เน้นกำหนดแนวทางระงับเหตุ ตรวจสอบจุดเสี่ยง และบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือและส่งต่อ และ (3) ด้านการปลูกฝัง เน้นสร้างความตระหนักรู้ สอดแทรกความรู้ด้านความปลอดภัย และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับการวิจัยของปราณี อินทรักษา (2554) ที่พบว่า 1) มาตรการป้องกันและแก้ไข อุบัติเหตุ การปฏิบัติที่พบมากที่สุด คือแต่งตั้งบุคลากรในการดูแลรักษาอาคารสถานที่และจัดให้มีครูในการ ควบคุมดูแล ให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียนในการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ การปฏิบัติที่พบน้อยที่สุด คือ บันทึกเก็บสถิติจุดที่เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้งในสนามกีฬาเพื่อหาทางป้องกัน 2) มาตรการป้องกันและแก้ไข อุบัติภัย การปฏิบัติที่พบมากที่สุด คือจัดให้มีครูและนักการภารโรงอยู่เวรยามรักษาความปลอดภัยอย่าง เคร่งครัดในแต่ละวันและยามวิกาล การปฏิบัติที่พบน้อยที่สุด คือติดตั้งระบบสัญญาณเตือนภัยพร้อมแผนผัง การหนีไฟ ประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนทราบและฝึกซ้อม 3) มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม การปฏิบัติ ที่พบมากที่สุด คือดำเนินการตามช่วยเหลือนักเรียน การปฏิบัติที่พบน้อยที่สุด คือ จัดหาจิตแพทย์ เข้ามาศึกษาและให้ความรู้แก่นักเรียนในเรื่องจิตใจ 4) มาตรการป้องกันและแก้ไข

ด้านสุขภาพอนามัยของ นักเรียน การปฏิบัติที่พบมากที่สุด คือ มีการกำจัดของเสียในสถานศึกษา การปฏิบัติที่พบน้อยที่สุด คือ จัดเรียน ร่วมระหว่างเด็กที่มีปัญหาทางด้านพฤติกรรมอารมณ์กับเด็กปกติ 5) มาตรการป้องกันและแก้ไขด้านสัตว์มีพิษ การปฏิบัติที่พบมากที่สุด คือ จัดสภาพแวดล้อมให้ร่มรื่น ตัดแต่งต้นไม้ กำจัดแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์มีพิษ

3. ผลการนำเสนอแนวทางการเสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนตามหลักศีล 5 โรงเรียนในกลุ่มบึงสามพัน จังหวัดปทุมธานี มุ่งบูรณาการ 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการป้องกัน เน้นจัดระบบโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีเพื่อลดความเสี่ยงทางกายภาพ (2) ด้านการปลูกฝัง เน้นสร้างจิตสำนึกและทักษะชีวิตให้ผู้เรียนมีความเมตตา ซื่อสัตย์ และมีสติยับยั้งชั่งใจ และ (3) ด้านการปราบปราม เน้นบังคับใช้กฎระเบียบและกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อระงับเหตุรุนแรงและยาเสพติด อันจะนำไปสู่การสร้างสถานศึกษาให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ผลการวิจัยนี้เป็นการพัฒนาความปลอดภัยของผู้เรียนอย่างรอบด้านภายใต้ 3 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) ด้านการป้องกัน มุ่งเน้นการสร้างระบบภูมิคุ้มกันให้กับผู้เรียน โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย การเฝ้าระวังความเสี่ยงและการใช้เทคโนโลยีสนับสนุน ควบคู่กับการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ การมีสติและการตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งชีวิตและสิทธิของตนเองและผู้อื่นเพื่อป้องกันปัญหาก่อนเกิดเหตุ 2) ด้านการปลูกฝัง มุ่งเน้นการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยภายในสถานศึกษา โดยการหล่อหลอมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักศีล 5 ได้แก่ ความเมตตา ความซื่อสัตย์ การเคารพสิทธิ ความจริงใจและการมีสติ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกและพฤติกรรมที่เหมาะสมอย่างยั่งยืน 3) ด้านการปราบปราม มุ่งเน้นการกำหนดกติกาสังคมและการบังคับใช้ระเบียบอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีมาตรการควบคุม ระงับเหตุและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอย่างทันท่วงที รวมถึงการดำเนินการทางวินัยและกฎหมายในกรณีจำเป็น เพื่อสร้างความปลอดภัยและความเป็นธรรมในสถานศึกษาพบว่า สถานศึกษาต้องกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยให้นักเรียน โดยประยุกต์ใช้หลักศีล 5 ในมิติด้านการปลูกฝังจิตสำนึก สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาโยธิน โยธิโก (2559) ที่พบว่า แนวคิด ทฤษฎีและการพัฒนาคุณค่าความเป็นมนุษย์ตามหลักศีล 5 ก็คือกระบวนการพัฒนามนุษย์อย่างเป็นระบบทั้งในด้านร่างกาย จิตใจและจิตวิญญาณ ตามหลักเบญจศีล (ไม่โหดร้าย ไม่ใจยาก ไม่มารัก ไม่ปากชั่ว ไม่มัวเมา) และเบญจธรรม (เมตตากรุณา สัมมาอาชีวะ กามสัณญะ สัจจวาจา สัมมาสติ) ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานในการพัฒนาภavana 4 ด้าน คือ กายภาวนา ศีลภาวนา จิตภาวนาและปัญญาภาวนา เพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายของชีวิตคือ ความสุข อิสรภาพ ความดี ความงามของชีวิต

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการเสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนตามหลักศีล 5 ของโรงเรียนในกลุ่มบึงสามพัน จังหวัดปทุมธานี เป็นการเสริมสร้างความปลอดภัยของผู้เรียนตามหลักศีล 5 เป็นการสร้าง ระบบป้องกันจากภายใน โดยเปลี่ยนจากกฎระเบียบที่บังคับด้วยความกลัว มาเป็นการสร้างจิตสำนึกที่เข้มแข็ง ซึ่งสามารถแบ่งกระบวนการดำเนินงานได้เป็น 3 ส่วนหลัก

หลักที่ 1 โครงสร้างความปลอดภัยด้วยศีล 5 การนำศีลแต่ละข้อมาปรับใช้เป็นแนวทางการเสริมสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษา เปรียบเสมือน 5 เกราะคุ้มกันความปลอดภัย ได้แก่

1) ศีลข้อที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี (ปลอดภัยทางร่างกายและการถูกทำร้าย) การปลูกฝังความเมตตาและงดเว้นจากการเบียดเบียนชีวิต ช่วยลดปัญหาการทะเลาะวิวาทและการกลั่นแกล้งรังแก

(Bullying) ในโรงเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในสวัสดิภาพทางกาย ไม่ต้องหวาดระแวงต่อการถูกทำร้ายร่างกายจากผู้อื่น สร้างบรรยากาศแห่งความเอื้ออาทรที่เอื้อต่อการทำกิจกรรมร่วมกันและเปลี่ยนสถานศึกษาให้เป็นเขตปลอดความรุนแรง สร้างสิ่งแวดล้อมที่มีแต่ความเมตตาและการให้อภัย

2) ศีลข้อที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี (ปลอดภัยในทรัพย์สินและการถูกขโมย) เมื่อนักเรียนยึดถือการไม่ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตนจะช่วยสร้างวัฒนธรรมแห่งความซื่อสัตย์และการเคารพในสิทธิครอบครองทรัพย์สินส่วนบุคคล ปัญหาการลักขโมย การรีดไถหรือการข่มขู่อุปกรณ์การเรียนโดยไม่ได้รับอนุญาตจะหมดไป ทำให้นักเรียนและบุคลากรมีความสบายใจในอยู่ร่วมกัน และลดภาระของสถานศึกษาในการติดตามทรัพย์สินที่สูญหาย

3) ศีลข้อที่ 3 กาเมสุมิฉาจารา เวรมณี (ปลอดภัยในสิทธิ ปลอดภัยจากการถูกคุกคามทางเพศและการละเมิดสิทธิ) การส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการสำรวมและให้เกียรติในสิทธิทางร่างกายของผู้อื่น เป็นเกราะป้องกันสำคัญที่ช่วยลดปัญหาความเสี่ยงจากการคุกคามทางเพศและการกระทำอนาจารในสถานศึกษา ทำให้นักเรียนทุกเพศสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเหมาะสมและเท่าเทียม ช่วยสร้างพื้นที่ปลอดภัยที่ไร้ซึ่งการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ส่งผลให้ผู้เรียนมีสุขภาวะทางจิตที่ดีและมีสมาธิกับการเรียนได้อย่างเต็มที่

4) ศีลข้อที่ 4 มุสาวาทา เวรมณี (ปลอดภัยทางใจ ปลอดภัยจากการถูกหลอกลวง ข้อมูลเท็จ) การยึดมั่นในสัจจะและการสื่อสารที่จริงใจ ช่วยสร้างระบบนิเวศแห่งความไว้วางใจภายในโรงเรียน ป้องกันปัญหาการถูกหลอกลวง การสร้างข่าวลือเท็จ หรือการกลั่นแกล้งกันผ่านโลกออนไลน์ (Cyber Bullying) ที่มีก่เริ่มจากการใช้คำพูดโกหกส่อเสียด เมื่อทุกคนพูดความจริง ข้อมูลข่าวสารภายในสถานศึกษาจะมีความถูกต้องแม่นยำ ช่วยลดความขัดแย้งที่เกิดจากการเข้าใจผิดและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน

5) ศีลข้อที่ 5 สุราเมรยมัชชปะมาทัฏฐานา เวรมณี (ปลอดภัยด้วยสติ ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ สารเสพติด และการขาดสติ) การสร้างค่านิยมห่างไกลจากสุราและของมีเมาทุกชนิด เป็นการตัดวงจรต้นเหตุของอุบัติเหตุและความเสื่อมเสียทั้งปวงในสถานศึกษา เมื่อนักเรียนมีสติสัมปชัญญะที่สมบูรณ์ จะช่วยให้มีความยับยั้งชั่งใจต่อการกระทำความผิดในศีลข้ออื่นๆ ได้ง่ายขึ้น ปัญหาสารเสพติดในโรงเรียนจะลดลงอย่างเห็นได้ชัด ส่งผลให้ผู้เรียนมีสมรรถภาพทางสมองที่พร้อมต่อการพัฒนาตนเองและลดความเสี่ยงจากเหตุการณ์ไม่คาดฝันที่เกิดจากการขาดสติ

หลักที่ 2 กลยุทธ์การดำเนินงาน สถานศึกษาสามารถสร้างกระบวนการขับเคลื่อนการเสริมสร้างความปลอดภัยตามยุทธศาสตร์ 3 ป. ผ่านวงจรการบริหารที่ครอบคลุม ดังนี้

ด้านการป้องกัน (Prevention) มุ่งเน้นการสร้าง “ระบบภูมิคุ้มกัน” ให้กับผู้เรียนโดยการจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย การเฝ้าระวังความเสี่ยงและการใช้เทคโนโลยีสนับสนุน ควบคู่กับการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ การมีสติและการตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งชีวิตและสิทธิของตนเองและผู้อื่น เพื่อป้องกันปัญหา ก่อนเกิดเหตุ

ด้านการปลูกฝัง (Cultivation) มุ่งเน้นการสร้าง “วัฒนธรรมความปลอดภัย” ภายในสถานศึกษา โดยการหล่อหลอมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักศีล 5 ได้แก่ ความเมตตา ความซื่อสัตย์ การเคารพสิทธิ ความจริงใจและการมีสติ ผ่านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างค่านิยมที่ดีสอดแทรกหลักธรรมในรายวิชาต่างๆ และกิจกรรมหน้าเสาธงยกย่อง นักเรียนต้นแบบด้านความประพฤติ เพื่อสร้างแรงจูงใจทางบวก

ด้านการปราบปราม (Suppression) มุ่งเน้นการกำหนด “กติกาสังคม” และการบังคับใช้ระเบียบอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีมาตรการควบคุม ระวังเหตุ และแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอย่างทันท่วงที รวมถึงการดำเนินการทางวินัยและกฎหมายในกรณีจำเป็น เพื่อสร้างความปลอดภัยและความเป็นธรรมในสถานศึกษา

หลักที่ 3 ผลลัพธ์ที่ยั่งยืน เมื่อสถานศึกษานำหลักศีล 5 มาใช้เป็นพื้นฐานจะเกิดความปลอดภัยที่ยั่งยืนกับ 1) นักเรียน มีความสุข มั่นใจไม่ระแวง เรียนรู้ได้เต็มที่ นักเรียนมีความสุขในการมาเรียน รู้สึกปลอดภัยทั้งร่างกายและจิตใจ 2) ครู/บุคลากร ทำงานง่ายขึ้น ลดภาระงานปกครองที่เป็นปัญหาซ้ำซาก สถานศึกษา มีบรรยากาศการเรียนรู้ที่สงบสุข ลดปัญหาความรุนแรงและปัญหาสังคมในวัยเรียนของนักเรียน 3) ชุมชน มีความเชื่อมั่นว่าโรงเรียนเป็นพื้นที่ Safe Zone สังคม ได้เยาวชนที่มีคุณภาพ มีระเบียบวินัย และเคารพสิทธิของผู้อื่นเป็นรากฐานของพลเมืองดี สรุปลงในภาพที่ 1



ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

- ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - ด้านการป้องกัน ผู้บริหารและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ควรนำผลไปใช้ในการพัฒนาวิธีความปลอดภัยในรูปแบบนวัตกรรมดิจิทัลที่ช่วยป้องกันภัยคุกคามรูปแบบใหม่
 - ด้านปราบปราม ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนบึงสามพัน ควรนำผลไปใช้ในการจัดตั้งเครือข่ายระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชนในการเฝ้าระวังและปราบปรามจุดเสี่ยงรอบบริเวณโรงเรียน โดยเน้นการสื่อสารเชิงบวกเพื่อสร้างความร่วมมือในการดูแลสวัสดิภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน
 - ด้านการปลุกฝัง ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนบึงสามพัน ควรนำผลไปใช้ในการกำหนดรูปแบบการปลุกฝังสติและระเบียบวินัยตามหลักศีล 5 ไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมหน้าเสาธงและโฮมรูมเพื่อลดปัญหาการบูลลี่และการใช้ความรุนแรงในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของการปลูกฝังทักษะชีวิตระยะยาวเพื่อความยั่งยืนของโครงการในบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

2.2 ควรวิจัยเรื่องการศึกษาเชิงลึกถึงประสิทธิผลของการใช้กระบวนการทางจิตวิทยาควบคู่กับหลักศีล 5 ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกลุ่มเสี่ยงเพื่อประสิทธิภาพในการปราบปรามและแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร อุณสถานนท์. (2563). การบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 10(2), 1 – 14.
- ปราณี อินทรักษา. (2554). การศึกษาการดำเนินการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระมหาโยธิน โยธโก. (2559). การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ตามหลักศีล 5. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.
- ศรัณยา บุญประกอบ. (2549). การศึกษาการจัดบริการความปลอดภัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2538). เบญจศีลและเบญจธรรม. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). คู่มือการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียนของสถานศึกษา (ฉบับพัฒนา พ.ศ. 2563). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา). กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุวณีย์ ศรีวรมย์. (2555). สภาพและปัญหาการดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านอุบัติเหตุของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในจังหวัดนครพนม. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 2(2), 68.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.